

ПРОСТРАНСТВО И ЕЗИК. ЛИТЕРАТУРНАТА ТОПОГРАФИЯ НА БЪЛГАРИЯ¹⁾

Силвия Шиедлецка
Варшавски университет

През последните години начините на пътуване напълно се промениха. В нашето съвремие, когато пространството е вече опознато и каталогизирано, е все по-трудно да се открият неизвестни, непроучени места. В рамките на опознаването туристите търсят нови пространства, но и неконвенционални начини на пътуване, които по нов начин да покажат това, което вече им е познато и е изглеждало близко, ясно, „свое“.

За много поляци България е цел на ваканционно пътуване. Този туристически избор отчасти се базира на носталгия – родители или дядовци и баби са пътували до България преди няколко десетки години. Други пристигат в тази страна, защото за сравнително неголяма сума е възможно да се прекара необикновена ваканция сред красива природа и на топло (в противоположност на Балтийското) море. Авторите на създадените в рамките на проекта маршрути смятат, че пътуванията на поляците до България, имащи дълга и богата традиция, могат да бъдат подкрепени от допълнителна мотивация, важна за съвременния взискателен турист. България може да бъде обещание не само за топло море, добра музика и вкусни ястия, но и за общуване с богата традиция и култура, за която въпреки културната и езикова близост средностатистическият поляк знае прекалено малко. Знанията на полските туристи на тема българска култура са обикновено твърде оскъдни и повърхностни.

В беседите, написани от студентите българисти във Варшавския университет, България е показана през призмата на интересни литературни текстове, но и чрез художествени картини, творби от народното творчество, архитектурни забележителности и др., които могат да бъдат импулс да се тръгне по следите на интригуващата история и пъстрото съвремие на тази страна.

Два маршрута, подредени като *път през българската традиция*, предлагат на туристите възможност да се запознаят с богатството и разнообразието на българските земи.

Първият маршрут – **Локалното и универсалното. Богатството на българската традиция**, преминава през София, Берковица, Търново и Добрич

и третира като теми знакови за българската памет места. Това е специфично пътуване през времето, което ще позволи да бъдат обсъдени важни аспекти, свързани с българската история от Средновековието до XX век, показани в по-широк културен контекст – идеи, личности, събития и емблематични за културата на България теми. Авторите на маршрута изхождат от позицията, че туристите невинаги искат да се запознават с историята в нейния хронологичен ред. Точковото и проблемно разпределение на темите отговаря на специфичната съвременна комуникация, за която са характерни фрагментарност, динамика, интерактивност. В този маршрут сме отделили специално място на темата за българо-полските отношения, които са свързани с региона на Добруджа и отношенията между Дора Габе и Ян Каспрович.

Вторият маршрут – **Мултикултурна България. Мост между Изтока и Запада**, дължи своето заглавие на множеството български литературни творби, които показват България като символичен мост между Изтока и Запада. Пътят минава през Русе, Търново, Пловдив, Батак. Целта е да се покажат кръстосванията и отношенията между множеството култури по българските земи през различните исторически периоди. Красноречивите описания на многонационалния Пловдив в навечерието на XX век, на космополитния Русе, наричан *малката Виена*, както и трудните исторически моменти от времето на събитията в Батак, придават на маршрута сложността на многоцветна мозайка, която може да се превърне в източник на вдъхновение за туристите, които за първи или пореден път посещават България.

Полската част на проекта **Живописна България** бе подготвена по време на семинара **Литературната география на България**, проведен в Института по западна и южна славянска филология на Варшавския университет под ръководството на доктор Силвия Шиедлецка. Занятията бяха проведени през летния семестър на учебната 2014 – 2015 година.

По време на срещите разговаряхме за литературния облик на българските градове и региони – реални и измислени. България беше „прочетена“ през призмата на книгите на Йордан Йовков, Мария Тодорова, както и на пътешественици и изследователи, които познават или са посещавали България – Робърт Каплан, Клаудио Магрис, Анджей Сташиук, Витолд Шабловски.

По време на подготовката на проекта анализирахме също по какъв начин днес България присъства в полската *нон-фикшън* литература. От няколко години литературният репортаж се радва на голяма популярност в Полша, а полските репортери достигат до най-далечните краища на земята, за да пишат за тях. През последните години в съвременната полска *нон-фикшън* литература Балканите се появяват като пространство за вдъхновение. България обаче, като пространство, на което се посвещава отделно внимание, присъства много рядко. Забелязахме, че има големи диспропорции между множеството публикации (репортажи, пътеписи) на тема България, публи-

кувани през 60-те и 80-те години на XX век, и днешния незначителен брой публикации за тази страна.

Бихме искали предлаганите от нас маршрути поне в начална степен да допринесат за събуждане на интереса към България не само като цел на пътуване, но и като възможност за запознаване с колоритната традиция, история и култура на тази страна.

БЕЛЕЖКИ

1. Тази и следващата публикация представят полското участие в инициативата „Живописна България“. Подробно описание на проекта може да видите в статията на Любка Липчева-Пранджева „Български литературни маршрути. Перипетии и успехи на едно споделено познание“ – *Български език и литература*, кн. 6/2015 г.

Национално издателство „Аз Буки“ оказва медийна подкрепа на инициативата.

Членовете на екипа от Варшавския университет:

Ръководители: Силвия Шиедлецка, Йорданка Илиева-Цъган

Експерт: Ханна Карпинска

Студенти: Виктория Глеголска, Доминика Янковска, Анджелика Кошиерадзка, Патриция Мачканова, Зузанна Ростек, Роберт Рубай, Анджелика Серек

SPACE AND LANGUAGE. BULGARIAN LITERARY TOPOGRAPHY

✉ **Dr. Sylwia Siedlecka, Assist. Prof.**
Institute of Western and Southern Slavic Studies,
University of Warsaw
Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warsaw, Poland
E-mail: s.siedlecka@uw.edu.pl